

egunekoa

Roldan Jimeno Aranguren

(Historialaria)

UEU: 30 urtez Euskal Unibertsitateaz hausnartzen

Euskal Unibertsitatearen inguruan luze eta zabal idatzi da, baina definizio bat aukeratzekotan EIREk bere *Euskal Unibertsitatea-2021-Egiten ari garen euskarazko unibertsitatea* (Bilbo, 2001) kongresuan emandakoarekin gelditu gaitezke: «Euskal Unibertsitatea euskarazko unibertsitate modura ulertzen da, zentzu zabalean, euskaraz egindako unibertsitateko irakaskuntza, ikerkuntza, kudeaketa eta egitura oro barnean hartuz».

Horren guztiaren inguruan gogoeta berriak egingo dira abenduaren 14an Udako Euskal Unibertsitateak Bilboko Euskalduna jauregian antolatutako Euskal Unibertsitatearen II. Kongresuan. Zita ezinbestekoa da *Euskal Unibertsitatearen* inguruan eztabaidatzen dugunontzat, bertan egoera aztertu, etorkizunari begiratu bat eman eta UEUren berritze eta egokitzapena egingo baita.

UEU eta Euskal Unibertsitatea

Euskaraz buruturiko unibertsitatearen ereduaren inguruko eztabaidak 70eko hamarkadan piztu ziren. Izpiritu horri erantzuna eman nahiez, 1973an UEU sortu zen, aurrean 30 urte betetzen di-tuelarik. Hiru hamarkadako historia oparo eta emankor hori Mikel Aizpuruk idatzitako liburu batean islatuko da. Hasieratik, bere helburu nagusia Euskal Unibertsitatea bultzatzea izan da. Bi urte geroago, erakunde horrek Euskal Unibertsitatearen proiektua finkatzeko oinarriak zehaztu zituen: 1. *Herritarra*: Euskal Herriko Unibertsitateak euskal gizartea ukan behar du bere ardatzat, euskal gizartea bere osotasunean harturik: osotasun geografiko, politiko-administratibo, kultural eta ekonomikoa. 2. *Euskalduna*: Euskal Herriaren Uni-

bertsitateak euskaraz behar du jardun nahitaez. Ezin onar dezakegu hizkuntzabitasunik, eta Euskal Herri osoa berreuskalduntzea dugu geure xede.

Urteak pasa ondoren, UEU izan da Euskal Unibertsitatearen aldeko deia mantendu zuen erakunde bakarra, baina 90eko hamarkadako egoera berriak hausnarketa sakon batera bultzatu zuen UEU, eta prozesu horren emaitzak 1995ean izandako UEUren I. Kongresuan plazaratu ziren. Bertan, Mikel Aizpuruk aipatzen duen moduan, bi txosten onartu ziren: lehenak UEUren antolaketa aztertu ondoren UEUk bazkidez osatutako «ikasketa- eta ikerketa-elkarte euskaldun gisa» definitu zuen bere burua. Bigarrenak UEUren helburua finkatu zuen: Euskal unibertsitatea sortzen laguntzea: «Euskal Herri osoa hartuko duen eta euskara lan- eta komunikazio-tresna nagusitzat edukiko duen unibertsitatea». Ordutik aurrera, UEUren lan-ardatzak euskal komunitate zientifikoa biltzea eta unibertsitate-gaien euskalduntzea eta produkzioan eta zabalkundean sakontzea izan zen. Bazegoen hirugarren lan-ardatz bat: «Euskal Unibertsitatea lortzeko baldintza sozio-politikoak lantzea»; baina egindako ahaleginek agerian utzi zituzten saioaren mugak eta ezintasunak.

II. Kongresuaren helburuak

Xabier Isasi UEUko zuzendariak adierazi zuen bezala, UEUren lehenengo kongresutik hona, legediaren aldaketengatik batik bat, unibertsitatearen errealtateak aldaketa nabarmenak izan ditu. Errealtate berriak azterketa bat behar du, eta UEUk berak ere izan dituen aldaketak hausnarketa berri bat behar dute, horrela aurrera begira egin beharreko urratsak finkatu ahal izateko.

Kongresuaren prestakuntzetan Iñaki Marko aritu da. Berak azaldu zuen moduan, UEUko bazkide guztiei prozesuan parte hartzeko aukera zabaldu zaie bilera. Posta-zerrendak eta mezu bidez eta bazkideek egindako ekarpenekin oinarritzko hainbat dokumentu egin dira. Kongresuan landuko diren txostenak, beraz, lehen fase horretan bildutako informazioan oinarrituz osatu dira, prozesua ahalik eta irekiena eta parte-hartzaileena izateko. Ondoren, eta kongresuaren ekitaldian emendakin horietan oinarrituz txostenetan proposatzen direnak eztabaidatu eta erabakiak hartuko dira. Markoren esanetan, Kongresuak ahalegin berezia egingo du Euskal Unibertsitatearen kontzeptua sakondu eta eguneratzeko, kontzeptu berri bat mahaiaren gainean eztabaidatzeko jarritz: *Euskal Unibertsitate-Sistema*. Beste ardatz nagusi bat UEUren eginkizuna eta etorkizuneko irudikapenarekin zer ikusia izango duena izango da. UEUk birdefinitu behar du egungo testuinguruan eta Euskal Unibertsitateari (Sistemari) begira bere egitekoa zein izango den, hau da, noraino izan nahi duen eragile ala noraino eraikitzaile. Jorratuko diren bestelako proposamen batzuk badira, esate baterako: Euskarazko formazio-eskaintzaren aukera zabaldu euskal gizartean, Komunitate zientifiko-intelektualaren bilgunea indartu (bertokoa eta diasporakoa), Titulazio Mapa garatu, Euskal Campusak sustatu, Ezagutzaren Ataria sortu, Campus Birtuala garatu, UEUren eredu pedagogikoa eraiki, Hezkuntza-Eraikinen sarea osatu lurralde guztietan, Egitura propioa osatu Iparraldean, eta abar.

II. Kongresua UEUren 30 urte ospatzeko modu egokiena da. Zorionak!

zutabea

Ana Urkiza



Musu truk ez, mesedez

Javier Elzok *Los valores de los vascos y navarros ante el nuevo milenio* izeneko ikerketaren emaitzak jakinarazi dizkigu. Balio oinarritzkoengatik galdetutakoan, biztanleen %87k familiaren garrantzia azpimarratu, eta lan eta aisialdi kontzeptuak indartu omen dituzte. *Euskalduna-langilea* arketipoa jadanik ez dago indarrean, eta gaurko gizon-emakumeen irudia bestelakoa omen da, hau da, lana eta aisia parean jartzen dituenarena.

Ikerketa egin dutenek, gizartean sei talde nabarmentzen direla diote, eta haien artean, bi berri aipatzen: bata, individualista eta ez-solidarioek osatzen dutena (%16,94), eta bestea, liberal sozialistak deitua (%28). Lehenengoa, adin ertaineko jendeak osatzen du, gehiegikeriarik gabe bizi nahi dute, ez zaie politika interesatzen eta, erakunde publikoak kritikatzeko dituzten arren, erabili erabiltzen dituzte. Bigarren taldeak, lagun hurkoaren bizitza pribatua errespetatzen du, ekimen publikoarekin kritikoa da, eta bere bizitza pertsonala balioztatzen du oroz gain, aisialdia, lagunak eta lana.

Ez dugu, bada, ikerketa soziologiko arranditsuegirik behar joera berriak zeintzuk diren antzemateko.

Lanak balio handia du gaur egun, eta hala izan dadin ahalegindu gara, gainera. Baina lana doan egitetik, ordaintzen ez baldin bada ezer ez egitera pasatu gara.

Erakunde publikoen irudia garbitzea eskatzen dugu, baina aprobetxatzea tokatzen zaigunean, ez gara kexu. Eta lapurreta arikeretan iaioenak bilakatzen gara: hankezurra mugitzen dugunerako, edo arnasa hartzea otutzen zaigunerako, berdin da erakundearen egoera, helburuak eta baliabideak zeintzuk diren, gure ustezko lanari dagokiona kobratu barik edo behintzat lan duinak ordain-sari duina behar duela aldarrikatu gabe ez gara gelditzen.

Badago, nik uste, mundu honetan, eta are gehiago euskal kulturaren barrera mugitzen garen erakundeon ekimenetan, ez noa musu truk esatera, baina bai kolektibo baten parte-hartze beharra, ilusioa eta sinesmena. Baliabideak handiak ez badira ere, helburuak erdie-tsiko ditugun itxaropena. Eta horretarako, nola ez, isilpean lan egin beharra dago. Eguntan, horixe da galtzen ari garena. Isilpeko konpromisoa.

seiko urrea

Juan Ignacio Perez Iglesias



Literaturaz

Bestelako gehiegikerien artean, hauxe nioen: hemengo gaztelaniazko literatura baino askoz ere interesgarriagoa zela euskarazkoa, eta batik bat, gure egungo arazoei lotuta zegoela. Gaur egun ez nago horren seguru, batik bat Pedro Ugarte edo Luisa Etxenike bezalako idazleen lanak irakurri ondoren». Iban Zalduaren hitzak dira, bere *Obabatiko tranbia* izenburuko azken lanetik hartuak.

Zail samarra da hizkuntza desberdinetan egiten diren literaturen kalitatea erakustea. Batetik, hizkuntza bakoitzak bere berezko ezaugarri, baliabide eta sena izanik, erkatzeko bideak ez dira inoiz erabat egoki gertatzen. Bestalde, desberdina da hizkuntza bakoitzak ematen duen munduaren eta esperientzien ikuspegia ere. Eta azkenik, garrantzi handia du irakurleak hizkuntzarekiko duen atxikimenduak ere.

Zilegi bekit, hala ere, erkaketa bat egi-

tea hemen: Cercasen *Soldados de Salamina* izan zen Unai Elorriagak irabazi duen sarirako hautagaietako bat. Badakit hau, neurri handi batean bederen, gustu kontua dela, baina azken bolada honetan irakurri ditudan euskarazko lan gehienek horrek baino gehiago ase naute; gehiago hunkitu naute. Eta Cercasena sari hori irabaztetik hurbil egon bazen, atera kontuak.

Edonola, era horretako erkaketak egiteak berak ere zerbait adierazten du: erkatzen direnak oso urrun ez daudela; bestela ez litzaiguke ez eta burutik pasako ere. Eta hori, euskaraz egiten den literaturaz ari bagara, hau da, oso tradizio mugatua duen literatura batez ari bagara, bada zerbait. Badakit, jakin, era horre-

ko baieztapena ez dela pentsalari zein idazleek maite dituzten horietako bat. Eurek, gehienetan, munduari, bizitzari eta, oro har, gauza gehienei buruzko ikuspegi ezkorra dute nahiago. Azken batean, gauza jakina da burokratak, politikariak eta herritar inozo zenbait garaia ikuspegi baikorrak agertzen ditugun bakarrak eta ni herritar inozo horietako bat bide naiz. Baina zer egingo diot nire ikuspegia baikorra bada?

Bestelako kontua da nolakoa den gaztelaniaz hemen egiten den literatura. Eta bat nator Ibanen iritziarekin. Hala ere, *baina* bakarra jarriko nioke nik Ibanek dioenari. Izan ere, izen bat falta da guxtienek berak aipatzen dituen bi izenen ondoan, Iban Zalduarena.